

Bijbels Kernbegrip - Rechtvaardiging

Rechtvaardiging is de kern van de bekering. Wat is het? Hoe merkt iemand dat hij gerechtvaardigd is?

Kernbegrip	Tijd	Omschrijving
overtuiging	Proces	Kennen van het zondige hart en levenswandel
roeping	Moment	De woorden van de Bijbel of preek spreken aan
wedergeboorte	Moment	Ontvangen van nieuw geestelijk leven
geloof	Moment/Proces	Vertrouwen in Jezus als enige Redder van zonde
rechtvaardiging	Moment	Vrijgesproken van zonde voor God en recht op eeuwig leven
bekering	Proces	Afkeer van de zonde en terugkeer tot God
heiliging	Proces	Proces van vernieuwing van de mens
verheerlijking	Proces	Mens zondeloos gemaakt en volmaakt eren van God

De term

Wat is rechtvaardiging? Het beeld komt uit de rechtspraak. De rechter spreekt een verdachte vrij of veroordeeld die. Hij vergelijkt iemands daden met de wet. Heeft hij die overtreden of is hij onschuldig? Bij het eerste is hij schuldig en krijgt hij straf. Maar als de verdachte onschuldig is, wordt hij *rechtvaardig verklaard*.¹ Hij mag vrijuit gaan.

Geestelijke Rechtvaardiging

Hoe werkt de geestelijke rechtvaardiging? Eenvoudig gezegd, een zondaar wordt vrijgesproken van de schuld en straf. Hij staat weer in een goede verhouding met God. Ook krijgt hij recht op het eeuwige leven. Hij mag naar de hemel. We zien in de rechtvaardiging elementen van de aardse rechtspraak. Hoe is dat aan elkaar gelinkt?

Personen in de Rechtvaardiging

De rechter van elke zondaar is God. In de Romeinen brief staat, “God is het, Die rechtvaardig maakt” (Rom. 8:33). Over welke van de drie Personen gaat het? Als we Romeinen 8 goed lezen, zien we dat het de Vader is. Ook in de Petrus brief zien we dat de Vader oordeelt, “En indien gij tot een *Vader* aanroept Dengene, Die zonder aanneming des persoons *oordeelt* naar eens iegelijks werk...” (1 Pet. 1:17). Het is dus de Vader die oordeelt en vrijspreekt.

Wie is dan de advocaat voor zondaren? Dat is de Heere Jezus. De Zoon van God. Hoe weten we dat? Johannes schrijft, “En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een *Voorspraak* bij den Vader, Jezus Christus, den Rechtvaardige” (1 Joh. 2:1). Een voorspraak is een advocaat. Maar hoe kan Hij eerlijk zijn? De zondaar heeft gezondigd en straf verdient? Zeker, maar de straf is betaald. Jezus heeft de dood ondergaan om de zonden van Zijn kinderen te betalen. Op basis hiervan kan een zondaar gerechtvaardigd worden (Rom. 4:25). Jezus kan daarom dus een zondaar vrijpleiten. Niet vanwege zijn onschuld, maar doordat deze betaling hem wordt toegerekend.

Wat is de rol van de Heilige Geest? Voor de rechtvaardiging, overtuigd Hij van zonden (Joh. 16:8). Hij maakt ook duidelijk dat iemand een kind van God is (Rom. 8:16). Hij geeft de verzekering. Dat is op basis van wat de Bijbel zegt over een rechtvaardige.

Wie is dan de verdachte? Dat zijn wij allemaal. Ten diepste daagt God ons voor Zijn rechterstoel als we elke zondag de wet horen voorlezen. Als we de Bijbel lezen, stelt die ons schuldig, “De ziel die

¹ In de theologie wordt soms ook gesproken over *rechtvaardigmaking*. Dit is een ongelukkige term, want de persoon wordt niet rechtvaardig in zichzelf. Niet rechtvaardig gemaakt. Hij wordt alleen *rechtvaardig verklaard*. Mijn voorkeur heeft dan ook de term *rechtvaardiging*.

zondigt zal sterven” (Ezech. 18:4). Ergens anders staat, “Die niet gelooft, *is alrede veroordeeld*” (Joh. 3:18). Zoals we geboren zijn, zijn we allemaal veroordeelden. Maar het grootste probleem is dat we dat niet voelen. We leven door alsof er niets aan de hand is. Gelukkig werkt God in harten van zondaren. Dan gaan ze zich verdacht voelen. Dan leeft de vraag: hoe word ik rechtvaardig voor God?

Ontvangen van Rechtvaardigverklaring

Hoe komt iemand aan deze rechtvaardiging? Is dat omdat hij iets doet? Nee. Dat krijgt iemand alleen door het geloof. Dat is het instrument om iemand te rechtvaardigen. In de rechtvaardiging is geen groei. Dat is alleen bij de heiliging het geval. Iemand wordt meer en meer vernieuwd, maar nooit volmaakt.² Als het gaat om de rechtvaardiging, bent u dit wel of niet. Geen tussenweg. Of u bent vrijgesproken van het eeuwig verderf, of u ligt nog onder de toorn van God. Of u bent veilig achter het bloed van de Heere Jezus, of u kunt niet voor God bestaan. Hoe gaan wij dat doen als we na onze dood voor Gods rechterstoel staan? Zonder het bloed van Jezus, moet God ons rechtvaardig voor eeuwig verdoemen. Dat is heel ernstig. Het is zaak om daar haast mee te maken. Let op dat alles *slechts een theologische voorstelling* is van de rechtvaardiging. U heeft niet deze beleving op die wijze nodig om zalig te zijn of zeker te zijn van uw rechtvaardiging voor God.

Verkeerde visies

Er zijn helaas ook verkeerde visies van de rechtvaardiging. Dit geldt zeker van de Roomse Kerk. De zondaar moet zelf bijdragen aan zijn rechtvaardiging. Hij heeft zijn goede werken nodig om in de hemel te komen. Dat geloven we in de reformatorische wereld niet. Maar ook binnen onze kringen hebben we visies hierover die niet juist zijn. Wat dan? De zogenoemde viervoudige rechtvaardigmaking. Ze maken onderscheid tussen de rechtvaardigmaking *voor* het geloof en *door* het geloof. Om eerlijk te zijn is deze visie zeer verwarrend en complex. Het mist de eenvoudigheid van de Bijbelse rechtvaardiging en houdt mensen onzeker over hun staat. Wat stelt deze visie? Het volgende:

Rechtvaardigmaking	<i>Onderdeel</i>	<i>Aangeleverde Bewijstekst</i>
Voor het geloof	Van eeuwigheid in Gods raadplan	2 Cor. 5:19; Ef. 1:4; Opb. 13:8
	In de opstanding van Jezus Christus	Rom. 4:25
Door het geloof	Daadwerkelijke rechtvaardigmaking	Rom. 5:1; Rom. 4:6-8
	In de vierschaar der consciëntie	Gal. 4:1-2; Jes. 54:9; Rom. 8:1

Als eerste is er *de rechtvaardigmaking van eeuwigheid*. In het raadsbesluit heeft God de Vader de zondaar al vrijgesproken. Christus gaf Zich als Borg voor de uitverkorenen. De Vader heeft deze borgstelling aanvaard om de uitverkorenen te vergeven. Gods gerechtigheid is hierdoor al voldaan en de vrijspraak beslecht. Maar klopt deze stelling wel? Helaas niet. Het is zeer problematisch als een zondaar tegelijk vrijgesproken is, *en* nog onder de toorn van God ligt (Ef. 2:3). Het is of het één, of het ander. Allebei kan niet waar zijn. De Westminster godgeleerden stellen hier tegenover, “God heeft van eeuwigheid *besloten* om alle uitverkorenen te rechtvaardigen ... toch zijn ze *niet gerechtvaardigd totdat* de Heilige Geest op een bepaalde tijd Christus daadwerkelijk op hen toepast.”³ Ze zeggen dus dat God wel besloten heeft om te rechtvaardigen. Toch is de uitverkorene niet gerechtvaardigd, tot ze in de Heere Jezus geloven. Ook gaan de aangeleverde bewijsteksten *niet* over de rechtvaardiging van eeuwigheid. Wel over de uitverkiezing in Christus (Ef. 1:4), de borgstelling van Christus (Opb. 13:8), en de voortdurendheid van deze verzoening (2 Cor. 5:19). Als het gaat om de laatste tekst, kunnen sommigen dit opvatten dat God de wereld al voor de schepping met Zichzelf verzoende. Daar staat namelijk, “Want God *was* in Christus de wereld *met Zichzelven verzoenende*, hun zonden hun niet

² Westminster Larger Catechism, vraag 75, “Sanctification is a work of God’s grace... as they more and more die unto sin and rise unto newness of life.” Zie ook vraag 77 die het verschil tussen rechtvaardiging en heiliging benoemt.

³ “God did, from all eternity, decree to justify all the elect, and Christ did, in the fullness of time, die for their sins, and rise again for their justification: nevertheless, they are not justified, until the Holy Spirit doth, in due time, actually apply Christ unto them” (WCF, XI.4)

toerekenende” (2 Cor. 5:19). Twee opmerkingen. Als eerste staat hier niet bij “voor de grondlegging der wereld”, zoals op andere plekken. Als tweede is het deel “was ... verzoenende” niet een afgerond iets. Wel legt het nadruk op de voortdurendheid van de actie. Zie de voetnoot een uitgebreide uitleg.⁴

De tweede rechtvaardiging is *in de opstanding van de Heere Jezus*. Het bewijs zou zijn: “[Jezus]... opgewekt om onze rechtvaardigmaking” (Rom. 4:25). “Ziet u”, zeggen ze, “dat een uitverkorene is gerechtvaardigd in de opstanding?” Toch is dat nu *net niet* wat er staat. Er staat namelijk “... om onze rechtvaardigmaking.” U mag ook vertalen als “opgewekt *als grond voor* onze rechtvaardig-making.”⁵ Wat wordt hiermee bedoeld? Het fundament of betaling van de rechtvaardiging ligt in de opwekking. Maar dit is nog niet de rechtvaardiging zelf. Iemand is dan namelijk nog niet rechtvaardig voor God.

De derde is de *daadwerkelijke rechtvaardiging door het geloof*. Paulus schrijft, “Wij dan, *gerechtvaardigd zijnde uit het geloof*, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus” (Rom. 5:1). Dit is dus een Bijbelse visie. Het echte geloof is noodzakelijk om gerechtvaardigd te worden. Tegelijkertijd kunnen we zeggen: als iemand het geloof heeft, is hij ook daadwerkelijk gerechtvaardigd. Helaas zien we vanuit de gezelschappen, met allegoede bedoelingen, hierover on-Bijbelse gedachte. Iemand heeft op zo’n moment wel een bedekte schuld, maar nog geen vergeven schuld. De zondaar ziet door het geloof in de beloften zijn schuld niet meer, maar die schuld is er nog wel. Helaas is niet Bijbels. Dit is eenvoudig te weerleggen met psalm 32, “Welgelukzalig is hij, wiens overtreding *vergeven*, wiens zonde *bedekt is*” (Ps. 32:1). Daar worden vergeving en bedekking van zonden gelijkgesteld. Als iemand door het ware geloof tot Christus komt, is hij ook rechtvaardig voor God. Dit kan wel verschillen met het zeker zijn van de rechtvaardiging. Ook wel de verzekering genoemd.

Als laatste de *bewuste rechtvaardiging in de vierschaar der consciëntie*. Iemand wordt dan met bewustzijn gerechtvaardigd in zijn geweten. God daagt iemand geestelijk uit om voor Zijn rechterstoel te staan. De Heilig Geest overtuigt hem van zonde, gerechtigheid en oordeel. Als volledig verlorenen zondaar, stemt hij het recht van God toe. God moet hem voor eeuwig verloren laten gaan. Dat is rechtvaardig. Hij voelt dat zijn leven wordt afgesneden. Maar dan komt de Heere Jezus tussenbeide. De Vader vergeeft de zondaar om Zijn offer. De Heilige Geest verzegelt deze kwijtschelding aan zijn hart.⁶ Waar komt deze visie vandaan? Uit de Bijbel? Het enige wat er op lijkt, is het visioen van de hogepriester Jozua (Zach. 3). Hij staat voor de HEERE in vuile kleren. Satan beschuldigd hem. God geeft hem nieuwe kleren. De Heere Jezus staat er dan bij als de Engel des HEEREN. Toch gaat dit niet om een vierschaarbeleving. De kanttekeningen laten zien dat dit gaat over Jozua’s rol in de tempeldienst. Komt deze visie dan uit onze belijdenisgeschriften? Nee, dat vinden we nergens. Sommigen maken onderscheid tussen zondag 7 en 23 van de Heidelbergse Catechismus. Maar in zondag 7 gaat het over het geloof, en in zondag 23 over het nut daarvan. Waar dan wel? Bij Jean de Labadie. Hij stelde dat iemand de rechtvaardiging door het geloof moet beleven. De persoon moet zelfs gewillig zijn om verloren te gaan. Zonder dit is iemand niet behouden.⁷ Maar Wilhelmus a Brakel heeft zich afgekeerd van De Labadie en zijn volgelingen. Toch wordt in de negentiende eeuw de gedachte van een vierschaarbeleving geïntroduceerd in het gezelschapsleven. Dit heeft zijn intrek genomen in het kerkelijke leven. Wat moeten we hiervan vinden? Het kan inderdaad zijn dat sommigen de rechtvaardiging op deze manier beleven. Maar het mag geen wet worden dat iedere ware christen dit moet beleven om rechtvaardig te zijn. Die leerstellige theorie is zelfs Bijbels onverantwoord. Waarom? Een zondaar is namelijk al gerechtvaardigd door het geloof

⁴ De frase “was...verzoenende” is een perifrastische constructie. Een indirecte manier van spreken. Het werkwoord “was” staat in de onvoltooid verleden tijd (imperfectum) en het deelwoord (participium) “verzoenende” is een tegenwoordige tijd. De combinatie geeft een onvoltooid verleden tijd, maar hoeft niet afgerond te zijn. Bijvoorbeeld in Johannes staat: “in den beginne *was* het Woord” (Joh. 1:1). Dat is in het verleden waar, maar nog steeds op het moment van schrijven. Als het verzoenen een afgeronde zaak was, was de constructie een *voltooid verleden tijd* (perfectum) of aoristus (eenmalige gebeurtenis in het verleden) geweest. Dan stond er: God “heeft de wereld verzoend” of “verzoende de wereld” Nu laat “was verzoenende” het voortdurende aspect zien van verzoening, tot het einde van de wereld.

⁵ In het oorspronkelijke staat *διὰ* met een accusatief. Dan laat *διὰ* de grond of oorzaak zien van wat er in het volgende woord komt. Er staat niet “opgewekt met als resultaat onze rechtvaardigmaking.” Dan zou de rechtvaardigmaking direct het gevolg zijn geweest van de opwekking. Het is slechts de grond, basis of fundament van de rechtvaardiging die door het geloof plaatsvindt.

⁶ Kersten, G.H., *Reformed Dogmatics*, Volume II, 423-424.

⁷ <http://www.afwachtenofverwachten.nl/lw-havanrijn.htm>

(Rom. 5:1). Deze ‘gelovige’ wordt dan opnieuw gerechtvaardigd, al zou hij in de beleving een zondaar zijn. Maar hoe kan iemand zondaar zijn voor God als hij al door het geloof rechtvaardig is? Dat is onlogisch en verwarrend. Alleen iemand die daadwerkelijk zondaar is voor God kan gerechtvaardigd worden.⁸ Daarnaast houdt het de zwakken in het geloof in twijfel en maakt hen passief. Is wat ze hebben ervaren wel werkelijk van God? Zijn ze wel bekeerd? Moeten ze niet afwachten op een bijzondere ervaring? Bij een Bijbelse visie komt dat in een heel ander licht te staan. Dat geeft geestelijke vrijheid: ik heb geen vierschaarbeleving nodig om zalig te zijn. Wat is er dan wel nodig om te beseffen? Dat er naast de rechtvaardiging door het geloof, er een *wetenschap* is dat iemand gerechtvaardigd is. Dus de verzekering van het geloof of het gevoel. Iemand weet dan dat hij rechtvaardig is voor God. Hoe ervaart iemand dat?

Ondervinding van de Rechtvaardiging

Hoe merkt iemand rechtvaardiging? Dit kan alleen door het geloof. Het vluchten en komen tot de Heere Jezus met al zijn zonden. Dit is noodzakelijk. Toch gebruikt God geen visioenachtige of bijzondere openbaring om iemand te rechtvaardigen of verzekeren. Onze Dordtse vaders wijzen dit zelfs af en noemen dat het invoeren van de twijfelingen van de Roomse Kerk.⁹ De vraag is dan, hoe merkt een gelovige dan wel dat hij gerechtvaardigd is? Laten we enkele kenmerken noemen die de Bijbel aanreikt over dit thema.

Als eerste krijgt een zondaar *hoop*. Dat is het omgekeerde van wanhoop. Om welke hoop gaat het? Die op het eeuwige leven. Dat ik zaligheid en eeuwig leven kan krijgen. Dit is als een erfenis. Tegelijkertijd kan ik het eeuwige leven niet langer in mijzelf vinden. Dat is hopeloos. Maar wel in God. Hoe weet ik dat? God heeft dit beloofd (Tit. 3:7). Deze vaste basis in de Bijbel geeft mij hoop. Ik kan zalig worden. Hoe weten we dat hoop een vrucht is van de rechtvaardiging? Dat vinden we terug in de brief aan Titus, “Opdat wij, *gerechtvaardigd zijnde* ... erfgenamen zouden worden naar de *hope* des eeuwigen levens” (Tit. 3:7). De Statenvertalers geven hierbij de uitleg, “Dat is, des eeuwigen levens, waarop de gelovigen hopen, gelijk Titus 1:2.” Kent u deze hoop? Is deze hoop gevestigd op God? Als dat niet zo is, bent u niet gerechtvaardigd. Zoek dan uw hoop voor uw zaligheid in God. Als u dat wel kent, is dat een kenmerk dat u de zaligheid hebt ontvangen.

Het tweede kenmerk is dat ik *beseft dat er verlossing te vinden is*. Ik kan het alleen nog vinden in de Heere Jezus. Paulus schrijft hierover, “En worden om niet *gerechtvaardigd*, uit Zijn genade, door de *verlossing, die in Christus Jezus is*” (Rom. 3:24). Het is mij dan te doen om het bloed van Christus (Rom. 5:9). Dat heeft Hij aan het kruis gestort voor de verzoening van de zonden. In de prediking hoor ik van deze verlossing (Rom. 3:25). Door deze boodschap en de wet zoek ik mijn verlossing alleen nog maar in de Zaligmaker (Gal. 3:24). Het gevolg is een diepe blijdschap die de wereld niet geven kan (Gal. 5:22, Ps. 32). Hebben u en ik het beseft dat er verlossing is? Nee, niet in uzelf, maar in Christus? Dit is essentieel voor de zaligheid en een zeker kenmerk van de rechtvaardiging. Niet uw tranen, gebeden en luisteren van preken maakt u zalig. Alleen het bloed van de Heere Jezus kan dit. Heeft dat u wel eens vreugde gegeven in uw hart? Dan vergeet u dat nooit meer.

Een derde ervaring door de rechtvaardiging is *vrede*. Vanaf dat moment is er vrede met God. God is niet langer boos op mij. Hoe weten we dit? Het antwoord vinden we in, “Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben *vrede bij God*, door onzen Heere Jezus Christus” (Rom. 5:1). Nu kan er wel een verschil zijn met het hebben van vrede met God en de ervaring ervan. Het laatste is er van verzekerd zijn. Wat gebeurt er dan? Dan voel ik dat de last van zonden in mijn geweten gestild zijn. Ik wordt niet langer beschuldigd, want de vijandschap tussen God en mijn ziel is weggenomen. De kanttekenaren schrijven over de vrede als vrucht van de Heilige Geest, “Namelijk door den Heiligen Geest, Rom. 14:17; ontstaande uit de verzekering, dat wij vrede met God hebben.”¹⁰ Is de last van

⁸ God rechtvaardigt de goddeloze, niet een rechtvaardige of gelovige, “Doch dengene ... gelooft in Hem [God], Die den *goddeloze rechtvaardigt*, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid” (Rom. 4:5). Lees ook Theodorus van der Groe over de rechtvaardigmaking.

⁹ Dordtse Leerregels, hoofdstuk 5, paragraaf 10 en verwerping 5.

¹⁰ Gal. 5:22. Kanttekening op het woord “blijdschap.”

Bijbels Kernbegrip - Rechtvaardiging

zonden in uw geweten al weggenomen? Kunt u in alle oprechtheid zeggen dat u vrede en rust ervaart in uw hart? Is dit alleen vanwege het offer van de Heere Jezus? Dan is Gods toorn gestild.

We kunnen nog veel meer kenmerken noemen die iemand ervaart als hij gerechtvaardigd is. Maar dat voert te ver. Laten wij in ieder geval ons leven leggen naast de bovengenoemde kenmerken. Als u werkelijk gerechtvaardigd bent, is dat merkbaar in uw hart en leven. Dan reist u naar het land van de eeuwige vrede en rust. Dan mag u eenmaal uw Redder zien en omhelzen.